

PRVI OGLEDNI PRIMJER ESEJA DRŽAVNE MATURE IZ ETIKE

Tema eseja: Tehnologija i razvoj čovjeka

Tehnologija je fenomen prema kojemu se zauzimaju različita, ponekad posve oprečna stajališta. Često je predmet polemika njezina korist za čovjeka, ali i opasnosti koje sa sobom nosi njezin sve brži razvoj i primjena. Temom tehnologije i razvoja čovjeka bavi se i tekst Larsa Svendsena o kojemu ću raspravljati u ovome eseju. Autor teksta na pomalo neuobičajen način promišlja odnos tehnologije i čovjeka te otvara neka pitanja i dileme koje proizlaze iz razvoja tehnologije i čovjekova odnosa prema tome fenomenu.

Tehnologija je, prema Svendsenu, daleko više od pomoćnih sredstava za život kojima se svakodnevno služimo, a koja na bitan način ne mijenjaju našu percepciju života i način na koji djelujemo u svijetu. On zagovara stajalište da je tehnologija zapravo stvorila tj. „izmislila čovjeka“, a ne obrnuto, kako se najčešće interpretira odnos čovjeka i tehnologije. Čak i najprimitivnija tehnologija, poput kamene sjekire kojom se čovjek služio u najstarija vremena, omogućila je preživljavanje i razvoj vrste te dovela do čovjekovog postupnog oslobađanja od dominacije prirode. Teško je zamisliti da je čovjek ikada mogao postojati bez tehnologije. Zbog toga Svendsen negira mogućnost postojanja „prirodnog čovjeka“, čovjeka koji postoji i opstaje bez tehnologije. „Prirodni čovjek“ ne bi se mogao održati u prirodi i vjerojatno bi kao vrsta davno izumro. Razvoj tehnologije omogućio je promjenu čovjeka i razvoj njegovih sposobnosti. Dokaz za to Svendsen nalazi u razvoju većeg mozga i jezika što je značajno utjecalo i usmjerilo evoluciju čovjeka. Otvaranjem novih mogućnosti tehnologija je postupno stvorila čovjekovu „drugu prirodu“ i time proširila pojam ljudskoga. „Druga priroda“ označava, prema Svendsenu, čovjeka čiji je doživljaj svijeta i način života uvjetovan i značajno promijenjen uporabom tehnologije. Budući da je tehnologija na bitan način usmjerila i odredila razvoj ljudske vrste i da prožima sve aspekte ljudskoga života, autor teksta zaključuje da se s pravom može reći kako je tehnologija „najljudskija stvar koju čovjek može zamisliti“.

Svendsen smatra da postoji još jedna raširena zabluda u razumijevanju odnosa „prirodnog“ i „umjetnog“, tj. „tehnoškog“, a sastoji se u neopravdanom davanju prednosti „prirodnom“ koje se shvaća kao nužno i jedino dobro za nas, dok sve „umjetno“ i „tehnoško“ predstavlja veliku opasnost. Iako Svendsen takav način razmišljanja smatra zabludom, postoje brojni primjeri kojima se može potkrijepiti i jedan i drugi stav. Značajni mislioci poput J. J. Rousseau zagovarali su povratak k prirodi uviđajući štetne posljedice industrijalizacije još u 18. stoljeću. Mnoge za čovjeka štetne pojave u prirodi, kao i velike katastrofe pripisuju se upravo ljudskoj intervenciji u prirodu koju je omogućila tehnologija. Čovječanstvo je možda najveću prijetnju za vlastiti opstanak doživjelo u velikim katastrofama koje su vezane uz uporabu nuklearne tehnologije, kao što su bile katastrofe u Černobilu i Fukushimi. Ističem također aktualni problem globalnog zatopljenja i s tim povezanih klimatskih promjena koje su u velikoj mjeri posljedica čovjekovog neodgovornog odnosa prema prirodi. Takvom načinu razmišljanja Svendsen suprotstavlja argument da su ipak brojne prirodne katastrofe značajno umanjene ili čak u potpunosti izbjegnute uporabom tehnologije te da su „stare“ štete bile veće od „novih“.

I za ovaj Svendsenov argument postoje primjeri koji potvrđuju njegovo stajalište. Modernom tehnologijom može se predvidjeti nastanak prirodnih katastrofa poput uragana, poplava, niskih temperatura, suša. Takva predviđanja uvelike olakšavaju sprečavanje katastrofa i značajno umanjuju eventualne štete.

Oslanjanje na tehnologiju bez koje ljudski život postaje teško zamisliv ipak krije neke opasnosti. Tehnologija je uklonila mnogo prirodnih ograničenja i time čovjeka učinila slobodnijim i neovisnijim o prirodi. S druge strane, čovjek je, prema Svendsenu, ovisnost o prirodi zamijenio ovisnošću o tehnologiji i u opasnosti je da potpuno padne pod njezinu moć. Razlog tome autor vidi u brzom razvoju tehnologije koja se uvijek brže razvijala od kulture. Čovjek već odavno nije u stanju u potpunosti sagledati sve posljedice razvoja nove tehnologije, a danas je jasno da je zaostajanje u razumijevanju sve veće. Posljedica toga je spoznaja da nismo u mogućnosti u potpunosti kontrolirati svijet stvoren tehnologijom jer u njemu uvijek postoji nešto nepredvidivo.

Društvo koje teži ljudsko postojanje pretvoriti u potpuno kontrolirani objekt Svendsen naziva „društvom rizika“. Takvo društvo isključuje nepredvidive nesreće. Ako je sve moguće kontrolirati, onda je moguće procijeniti i rizike, tako da se svaka nesreća može tumačiti kao loše ili nedovoljno procijenjeni rizik. U procjeni mogućih rizika, ovakvo društvo uzima u obzir ne samo iskustveno provjerene rizike nego uključuje i pretpostavke o mogućim rizicima. Time je strah, koji uvijek prati rizik, postao sastavni i neodvojivi dio društva rizika. Strah je postao sastavni dio pogleda na svijet, a društvo rizika, zaključuje Svendsen, kultura straha.

Promišljajući Svendsenove teze slažem se s njegovim stajalištem da je tehnologija u velikoj mjeri stvorila čovjeka, dajući mu „drugu prirodu“. Međutim, opasnosti koje sa sobom nosi ubrzan razvoj tehnologije daleko nadilaze sve ono što je čovječanstvo dosada iskusilo, uključujući i opasnosti od primjene nuklearne tehnologije. Po momem mišljenju, najveća opasnost sa nesagledivim posljedicama za čovječanstvo danas je u primjeni moderne biotehnologije, koja služeći se genetskim inženjeringom može promijeniti i gensku strukturu ljudi. Primjena biotehnologije otvara brojna etička pitanja te aktualizira i zaoštava već otprije poznatu dilemu: smijemo li činiti sve ono što možemo činiti? O odgovoru na to pitanje ovisi ne samo konačan sud o odnosu čovjeka i tehnologije, nego i sudbina čovječanstva.

Vrednovanje oglednoga primjera eseja državne mature iz Etike:

Pristupnik bi za navedeni esej ostvario maksimalni broj bodova zato što je u potpunosti ispunio tražene kriterije za vrednovanje. Kriteriji za vrednovanje eseja mogu se pronaći u Ispitnome katalogu iz Etike na mrežnoj stranici NCVVO-a.

Prvi kriterij: PRIMJERENA UPOTREBA POJMOVA (RAZUMIJEVANJE PET KLJUČNIH POJMOVA).

U eseju je bilo potrebno odrediti pojmove: „tehnologija“, „prirodni čovjek“, „druga priroda“, „društvo rizika“ i „strah kao pogled na svijet“.

Pristupnik je upotrijebio sve tražene pojmove na način da ih je pravilno odredio i povezao s osnovnom mišlju autora iz navedenoga teksta. Na taj je način pristupnik pokazao zavidno poznavanje traženih pojmova te ih je svojim riječima logički povezao u smislenu cjelinu.

Pristupnik je ostvario maksimalna 2 boda za svaki od pojmova.

Drugi kriterij: ARGUMENTACIJA (RAZRADA TRIJU POSTAVLJENIH PROBLEMA)

U eseju je bilo potrebno odgovoriti na tri postavljena problema i argumentirati ih.

1. Objasnite na koji je način prema autoru teksta „tehnologija izmislila čovjeka”.
2. Navedite argumente kojima se u tekstu daje prednost „umjetnomu”, tj. „tehnoškomu” pred „prirodnim”, kao i argumente prema kojima tehnologija može ugroziti prirodnost čovjeka.
3. Objasnite na čemu se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije.

Pristupnik je u eseju odgovorio na sva tri postavljena problema. Za svaki od tih postavljenih problema pristupnik je jasno i detaljno objasnio način na koji je „tehnologija izmislila čovjeka”, tj. objasnio je na temelju čega se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije.

Iz pristupnikove argumentacije koja se tražila u drugome pitanju vidljivo je da pristupnik razumije tekst koji mu je ponuđen te je pokazao visok stupanj razumijevanja nepoznatoga teksta i interpretiranja istoga.

Pristupnik je ostvario maksimalna 3 boda za svaki od traženih kriterija.

Treći kriterij: PRIMJERENOST PRIMJERA I NAVODA

Pristupnik je u eseju naveo niz primjera kojima je primjereno potkrijepio argumentaciju poput primjera iz prošlosti (Černobil i Fukushima).

Pristupnik je ostvario maksimalna 2 boda.

Četvrti kriterij: KOMPOZICIJA

Kompozicija se u eseju vrednuje kroz tri elementa: postavljanje problema, razrada problema i zaključak.

Pristupnik je na jednostavan i razumljiv način postavio problem te ga je precizno odredio na način da je upotrijebio zadane pojmove. Razrada koja je zatim slijedila iz tako postavljenoga problema bila je opširna, ali je u sebi sadržavala dovoljno tražene tekstualne podrške kako bi ocjenjivač uvidio da je pristupnik razumio što se od njega traži. Na taj je način pristupnik mogao od ocjenjivača dobiti maksimalan broj bodova.

Pristupnik je u eseju postavio zaključak koji na logički način slijedi iz razrade postavljenoga problema. Uzeo je u obzir ključne argumente iz razrade problema tako da zaključak predstavlja logičan završetak traženoga eseja.

Pristupnik je ostvario maksimalna 2 boda za svaki od kriterija kompozicije.

DRUGI OGLEDNI PRIMJER ESEJA DRŽAVNE MATURE IZ ETIKE

Tema eseja: Tehnologija i razvoj čovjeka

Tekst Larsa Svendsena o kojemu ću raspravljati u ovome eseju bavi se temom tehnologije i razvoja čovjeka. Autor teksta na pomalo neuobičajen način promišlja odnos tehnologije i čovjeka te otvara neka pitanja i dileme koje proizlaze iz razvoja tehnologije i čovjekova odnosa prema tome fenomenu.

Svendsen zagovara stajalište da je tehnologija zapravo stvorila tj. „izmislila čovjeka“, a ne obrnuto, kako se najčešće interpretira odnos čovjeka i tehnologije. Čak i najprimitivnija tehnologija, poput kamene sjekire kojom se čovjek služio u najstarija vremena, omogućila je preživljavanje i razvoj vrste te dovela do čovjekovog postupnog oslobađanja od dominacije prirode. Teško je zamisliti da je čovjek ikada mogao postojati bez tehnologije. Zbog toga Svendsen negira mogućnost postojanja „prirodnog čovjeka“, jer se takav čovjek ne bi mogao održati u prirodi. Razvoj tehnologije omogućio je promjenu čovjeka i razvoj njegovih sposobnosti. Dokaz za to Svendsen nalazi u razvoju većega mozga i jezika što je značajno utjecalo i usmjerilo evoluciju čovjeka. Otvaranjem novih mogućnosti tehnologija je postupno stvorila čovjekovu „drugu prirodu“ i time proširila pojam ljudskoga. „Druga priroda“ označava, prema Svendsenu, čovjeka čiji je doživljaj svijeta i način života uvjetovan i značajno promijenjen uporabom tehnologije. Budući da je tehnologija na bitan način usmjerila i odredila razvoj ljudske vrste i da prožima sve aspekte ljudskoga života, autor teksta zaključuje da se s pravom može reći kako je tehnologija „najljudskija stvar koju čovjek može zamisliti“.

Svendsen uočava zabluđu u razumijevanju odnosa „prirodnog“ i „umjetnog“, tj. „tehnoškog“, koja se sastoji u neopravdanom davanju prednosti „prirodnom“ u odnosu na „umjetno“ i „tehnoško“. Takvom načinu razmišljanja on suprotstavlja argument da su brojne prirodne katastrofe značajno umanjene ili čak u potpunosti izbjegnute uporabom tehnologije.

Oslanjanje na tehnologiju ipak krije neke opasnosti. Tehnologija je uklonila mnogo prirodnih ograničenja i time čovjeka učinila slobodnijim i neovisnijim o prirodi. S druge strane, čovjek je, prema Svendsenu, ovisnost o prirodi zamijenio ovisnošću o tehnologiji i u opasnosti je da potpuno padne pod njezinu moć. Razlog tome autor vidi u brzom razvoju tehnologije koja se uvijek brže razvijala od kulture. Čovjek više nije u stanju u potpunosti sagledati sve posljedice razvoja nove tehnologije, a danas je jasno da je zaostajanje u razumijevanju sve veće. Posljedica toga je spoznaja da nismo u mogućnosti u potpunosti kontrolirati svijet stvoren tehnologijom jer u njemu uvijek postoji nešto nepredvidivo.

Društvo koje teži ljudsko postojanje pretvoriti u potpuno kontrolirani objekt Svendsen naziva „društvom rizika“. Takvo društvo isključuje nepredvidive nesreće. Ako je sve moguće kontrolirati, onda je moguće procijeniti i rizike, tako da se svaka nesreća može tumačiti kao loše ili nedovoljno procijenjeni rizik. U procjeni mogućih rizika, ovakvo društvo uzima u obzir ne samo iskustveno provjerene rizike nego uključuje i pretpostavke o mogućim rizicima. Time je strah, koji uvijek prati rizik, postao sastavni i neodvojivi dio društva rizika. Strah je postao sastavni dio pogleda na svijet, a društvo rizika, zaključuje Svendsen, kultura straha.

Postoje brojni primjeri kojima se može argumentirati u prilog koristi tehnologije u sprječavanju velikih prirodnih katastrofa. Modernom tehnologijom može se tako predvidjeti nastanak prirodnih katastrofa poput uragana, poplava, niskih temperatura i suša. Takva predviđanja uvelike olakšavaju sprečavanje katastrofa i značajno umanjuju eventualne štete.

Međutim, brojni su i primjeri kojima tehnologija potencijalno ugrožava opstanak čovječanstva. Čovječanstvo je možda najveću prijetnju za vlastiti opstanak doživjelo u velikim katastrofama

koje su vezane uz uporabu nuklearne tehnologije, kao što su katastrofe u Černobilu i Fukushima.

Po mojemu mišljenju, najveća opasnost za čovječanstvo danas više nije u primjeni nuklearne tehnologije nego u primjeni moderne biotehnologije koja služeći se genetskim inženjeringom može promijeniti i gensku strukturu ljudi. Primjena biotehnologije otvara brojna etička pitanja te aktualizira i zaoštava već otprije poznatu dilemu: smijemo li činiti sve ono što možemo činiti? O odgovoru na to pitanje ovisi ne samo konačan sud o odnosu čovjeka i tehnologije, nego i sudbina čovječanstva.

Vrednovanje oglednoga primjera eseja državne mature iz Etike:

Pristupnik je u navedenom eseju vrlo dobro ispunio tražene kriterije za vrednovanje. Kriteriji za vrednovanje eseja mogu se pronaći u Ispitnome katalogu iz Etike na mrežnoj stranici NCVVO-a.

Prvi kriterij: PRIMJERENA UPOTREBA POJMOVA (RAZUMIJEVANJE PET KLJUČNIH POJMOVA).

U eseju je bilo potrebno odrediti pojmove: „tehnologija”, „prirodni čovjek”, „druga priroda”, „društvo rizika” i „strah kao pogled na svijet”.

Pristupnik je upotrijebio sve tražene pojmove na način da ih je odredio i povezao s osnovnom mišlju autora iz navedenoga teksta, ali ih nije uspio u potpunosti dodatno razjasniti svojim riječima.

Pristupnik je pokazao poznavanje traženih pojmova, ali ih nije uspio u potpunosti logički povezati u smislenu cjelinu.

Pristupnik je ostvario maksimalna 2 boda za analizu prva tri pojma, a 1 bod za analizu četvrtog i petog pojma.

Drugi kriterij: ARGUMENTACIJA (RAZRADA TRIJU POSTAVLJENIH PROBLEMA)

U eseju je bilo potrebno odgovoriti na tri postavljena problema i argumentirati ih:

1. Objasnite na koji je način prema autoru teksta „tehnologija izmislila čovjeka”.
2. Navedite argumente kojima se u tekstu daje prednost „umjetnomu”, tj. „tehnoškomu” pred „prirodnim”, kao i argumente prema kojima tehnologija može ugroziti prirodnost čovjeka.
3. Objasnite na čemu se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije.

Pristupnik je u eseju odgovorio na dva postavljena problema. Za svaki od tih postavljenih problema pristupnik je jasno objasnio način na koji je „tehnologija izmislila čovjeka”, tj. objasnio je na temelju čega se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije. Na temelju pristupnikova odgovora vidljivo je da je njegova argumentacija vrlo dobra i da može interpretirati nepoznati tekst prateći tražene smjernice, ali ne uspijeva u potpunosti to povezati sa stečenim znanjima koji bi mu omogućili maksimalan broj bodova.

Pristupnik je za prvi kriterij argumentacije ostvario maksimalna 3 boda, a za drugi i treći kriterij ostvario 2 boda.

Treći kriterij: PRIMJERENOST PRIMJERA I NAVODA

Pristupnik je u eseju naveo primjere koji su od njega bili traženi, ali ih nije dodatno razjasnio.

Pristupnik je za treći kriterij ostvario maksimalna 2 boda.

Četvrti kriterij: KOMPOZICIJA

Kompozicija se u eseju vrednuje kroz tri elementa: postavljanje problema, razrada problema i zaključak.

Pristupnik je na razumljiv način postavio problem te ga je odredio na način da je upotrijebio zadane pojmove. Razrada koja je zatim slijedila iz tako postavljenoga problema bila je vrlo dobro opisana, ali nije u sebi sadržavala dovoljno tražene tekstualne podrške kako bi ocjenjivač uvidio da je pristupnik razumio što se od njega traži. Na taj način pristupnik nije mogao od ocjenjivača dobiti maksimalan broj bodova.

Pristupnik je u eseju postavio zaključak koji na logički način slijedi iz razrade postavljenoga problema, ali nije uzeo u obzir sve elemente koji su se provlačili kroz zadani esej kako bi taj zaključak u potpunosti ispao zaokružena i jasna cjelina.

Pristupnik je za prvi kriterij kompozicije ostvario maksimalna 2 boda, a za drugi i treći kriterij ostvario po 1 bod.

TREĆI OGLEDNI PRIMJER ESEJA DRŽAVNE MATURE IZ ETIKE

Tema eseja: Tehnologija i razvoj čovjeka

Tekst Larsa Svendsena bavi se temom tehnologije i razvoja čovjeka. Svendsen zagovara stajalište da je tehnologija „izmislila čovjeka“, a ne obrnuto. Čak i najprimitivnija tehnologija, poput kamene sjekire kojom se čovjek služio u najstarija vremena, omogućila je preživljavanje i razvoj vrste. Zbog toga Svendsen negira mogućnost postojanja „prirodnog čovjeka“. Razvoj tehnologije omogućio je promjenu čovjeka i razvoj njegovih sposobnosti. Otvaranjem novih mogućnosti tehnologija je postupno stvorila čovjekovu „drugu prirodu“. „Druga priroda“ označava čovjeka čiji je doživljaj svijeta i način života uvjetovan uporabom tehnologije. Tehnologija je na bitan način usmjerila razvoj ljudske vrste. Ona prožima sve aspekte ljudskoga života pa autor teksta smatra da je tehnologija „najljudskija stvar koju čovjek može zamisliti“.

Svendsen uočava zabludu u razumijevanju odnosa „prirodnog“ i „umjetnog“. Zablude je u davanju prednosti „prirodnom“ u odnosu na „umjetno“. Takvom načinu razmišljanja on suprotstavlja argument da su brojne prirodne katastrofe značajno umanjene ili čak u potpunosti izbjegnute uporabom tehnologije.

Oslanjanje na tehnologiju krije neke opasnosti. Tehnologija je čovjeka učinila slobodnijim i neovisnijim o prirodi, ali je postao ovisniji o tehnologiji. Čovjek više nije u stanju sagledati sve posljedice razvoja nove tehnologije. Posljedica toga je spoznaja da nismo u mogućnosti u potpunosti kontrolirati svijet stvoren tehnologijom jer u njemu uvijek postoji nešto nepredvidivo.

Društvo koje teži ljudsko postojanje pretvoriti u potpuno kontrolirani objekt Svendsen naziva „društvom rizika“. Takvo društvo isključuje nepredvidive nesreće. Ako je sve moguće kontrolirati, onda je moguće procijeniti i rizike. U procjeni mogućih rizika, ovakvo društvo uzima u obzir rizike koji su se već dogodili. Strah, koji uvijek prati rizik, postao je sastavni i neodvojivi dio društva rizika.

Modernom tehnologijom može se predvidjeti nastanak prirodnih katastrofa poput uragana ili poplava. Takva predviđanja olakšavaju sprečavanje katastrofa i značajno umanjuju nastale štete. Postoje i primjeri kojima tehnologija ugrožava opstanak čovječanstva kao što je to bilo u Černobilu.

Po mojemu mišljenju, najveća opasnost za čovječanstvo danas više nije u primjeni nuklearne tehnologije nego u primjeni moderne biotehnologije.

Vrednovanje oglednoga primjera eseja državne mature iz Etike:

Pristupnik je za navedeni primjer eseja djelomično ispunio tražene kriterije za vrednovanje. Kriteriji za vrednovanje eseja mogu se pronaći u Ispitnome katalogu iz Etike na mrežnoj stranici NCVVO-a.

Prvi kriterij: PRIMJERENA UPOTREBA POJMOVA (RAZUMIJEVANJE PET KLJUČNIH POJMOVA).

U eseju je bilo potrebno odrediti pojmove: „tehnologija”, „prirodni čovjek”, „druga priroda”, „društvo rizika” i „strah kao pogled na svijet”.

Pristupnik nije u eseju upotrijebio sve tražene pojmove. One koje je upotrijebio nedovoljno je povezao s osnovnom mišlju autora iz navedenoga teksta i nije ih uspio dodatno razjasniti svojim riječima kako bi se moglo zaključiti da može kritički analizirati nepoznati tekst.

Pristupnik je samo djelomično pokazao poznavanje traženih pojmova i nije ih uspio u potpunosti logički povezati u smislenu cjelinu.

Pristupnik je za prvi traženi pojam ostvario maksimalna 2 boda, dok je za drugi i treći traženi pojam ostvario 1 bod, a za četvrti i peti pojam nije dobio bodove.

Drugi kriterij: ARGUMENTACIJA (RAZRADA TRIJU POSTAVLJENIH PROBLEMA)

U eseju je bilo potrebno odgovoriti na tri postavljena problema i argumentirati ih:

1. Objasnite na koji je način prema autoru teksta „tehnologija izmislila čovjeka”.
2. Navedite argumente kojima se u tekstu daje prednost „umjetnomu”, tj. „tehnoškomu” pred „prirodnim”, kao i argumente prema kojima tehnologija može ugroziti prirodnost čovjeka.
3. Objasnite na čemu se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije.

Pristupnik je u eseju pokušao odgovoriti na tražene probleme, ali to nije učinio na zadovoljavajući način. Za svaki od postavljenih problema pristupnik je samo djelomično objasnio na temelju čega se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije. Na temelju pristupnikova odgovora nije vidljivo da učenik može argumentirati i interpretirati nepoznati tekst prateći tražene smjernice.

Pristupnik je za prvi kriterij argumentacije ostvario 2 boda, ali je za drugi i treći kriterij ostvario po 1 bod.

Treći kriterij: PRIMJERENOST PRIMJERA I NAVODA

Pristupnik u eseju nije naveo dovoljno primjera kojima bi potkrijepio razumijevanje zadane teme. Primjer koji je naveo nije objasnio na način da bi se napravila poveznica sa zadanim esejem.

Pristupnik je za navedeni kriterij ostvario 1 od moguća 2 boda.

Četvrti kriterij: KOMPOZICIJA

Kompozicija se u eseju vrednuje kroz tri elementa: postavljanje problema, razrada problema i zaključak.

Pristupnik je na jednostavan način postavio problem, svojim riječima, ali se nije upuštao u dublje promišljanje zadane teme. Na taj način niti razrada koja je zatim slijedila nije bila kvalitetno opisana, Na taj način pristupnik nije mogao od ocjenjivača dobiti veći broj bodova.

Pristupnik je u eseju postavio zaključak na način da nije uzeo u obzir sve elemente koji su se provlačili kroz zadani esej kako bi taj zaključak u potpunosti ispao zaokružena i jasna cjelina.

Pristupnik je za prvi kriterij argumentacije ostvario 1 bod, za drugi kriterij nije ostvario niti jedan bod, a za treći je ostvario 1 bod.

ČETVRTI OGLEDNI PRIMJER ESEJA DRŽAVNE MATURE IZ ETIKE

Tema eseja: Tehnologija i razvoj čovjeka

Svendsen zagovara stajalište da je tehnologija „izmislila čovjeka”. Čak i najprimitivnija tehnologija, poput kamene sjekire, omogućila je preživljavanje i razvoj vrste. Zbog toga ne postoji „prirodni čovjek”. Razvoj tehnologije omogućio je promjenu čovjeka i razvoj njegovih sposobnosti te stvorio „drugu prirodu”. „Druga priroda” označava čovjeka koji je promijenjen uporabom tehnologije. Tehnologija prožima sve aspekte ljudskoga života pa autor teksta smatra da je tehnologija „najljudskija stvar koju čovjek može zamisliti”.

Svendsen smatra da je pogrešno dati prednost „prirodnom” u odnosu na „umjetno”.

Tehnologija čini čovjeka sve više ovisnim o njoj. Teško je sagledati sve posljedice razvoja nove tehnologije. Zbog toga nismo u mogućnosti u potpunosti kontrolirati svijet stvoren tehnologijom jer u njemu uvijek postoji nešto nepredvidivo.

„Društvo rizika” teži ljudsko postojanje pretvoriti u potpuno kontrolirani objekt. Takvo društvo isključuje nepredvidive nesreće. Strah, koji uvijek prati rizik je sastavni i neodvojivi dio društva rizika.

Modernom tehnologijom može se predvidjeti nastanak prirodnih katastrofa poput uragana ili poplava. Takva predviđanja olakšavaju sprečavanje katastrofa i značajno umanjuju nastale štete. Postoje i primjeri kojima tehnologija ugrožava opstanak čovječanstva kao što je to bilo u Černobilu.

Po mojemu mišljenju, najveća opasnost za čovječanstvo danas više nije u primjeni nuklearne tehnologije nego u primjeni moderne biotehnologije.

Vrednovanje oglednoga primjera eseja državne mature iz Etike:

Pristupnik je u navedenom eseju minimalno ispunio tražene kriterije za vrednovanje. Kriteriji za vrednovanje eseja mogu se pronaći u Ispitnom katalogu iz Etike na mrežnoj stranici NCVVO-a.

Prvi kriterij: PRIMJERENA UPOTREBA POJMOVA (RAZUMIJEVANJE PET KLJUČNIH POJMOVA).

U eseju je bilo potrebno odrediti pojmove: „tehnologija”, „prirodni čovjek”, „druga priroda”, „društvo rizika” i „strah kao pogled na svijet”.

Pristupnik nije upotrijebio tražene pojmove koji su bili zadani, a one koje je upotrijebio nastojao je samo objasniti svojim riječima. Takva je interpretacija u pristupnikovu slučaju pokazatelj neznanja i nerazumijevanja pojmova. Iz eseja nije vidljivo da pristupnik razumije misao autora teksta. Pojmovi koje je upotrijebio nisu logički povezani i ne čine smislenu cjelinu.

Pristupnik je za prva tri kriterija objašnjenja pojmova ostvario po 1 bod, dok za četvrti i peti kriterij nije ostvario bodove.

Drugi kriterij: ARGUMENTACIJA (RAZRADA TRIJU POSTAVLJENIH PROBLEMA)

U eseju je bilo potrebno odgovoriti na tri postavljena problema i argumentirati ih:

1. Objasnite na koji je način prema autoru teksta „tehnologija izmislila čovjeka”.
2. Navedite argumente kojima se u tekstu daje prednost „umjetnomu”, tj. „tehnoškomu” pred „prirodnim”, kao i argumente prema kojima tehnologija može ugroziti prirodnost čovjeka.
3. Objasnite na čemu se u tekstu temelji strah od razvoja tehnologije.

Pristupnik u eseju nije odgovorio na postavljene probleme ili je to napravio na krajnje jednostavan način. Na temelju pristupnikova odgovora vidljivo je da pristupnik ne zna argumentirati i interpretirati nepoznati tekst prateći tražene smjernice.

Pristupnik je za tri kriterija argumentacije ostvario bodove po načelu: po 1 bod za prvi i drugi kriterij, te niti jedan bod za treći kriterij.

Treći kriterij: PRIMJERENOST PRIMJERA I NAVODA

Pristupnik je u eseju naveo primjer koji je od njega bio tražen, ali ga nije dodatno razjasnio niti uklopio u neku smislenu cjelinu s ostatkom eseja.

Pristupnik je za navedeni kriterij ostvario 1 od moguća 2 boda.

Četvrti kriterij: KOMPOZICIJA

Kompozicija se u eseju vrednuje kroz tri elementa: postavljanje problema, razrada problema i zaključak.

Pristupnik je na krajnje jedostavan način postavio problem, uz minimalno korištenje zadanih pojmova. Razrada koja je zatim slijedila iz tako postavljenoga problema bila je također jednostavno opisana i nije u sebi sadržavala tekstualne podrške kako bi ocjenjivač uvidio da je pristupnik razumio što se od njega traži. Na taj je način pristupnik mogao od ocjenjivača dobiti najmanji mogući broj bodova.

Zaključak koji pristupnik nudi ne zadovoljava više od minimalnoga kriterija zadanoga u smjernicama tako da se može zaključiti kako pristupnik nije razumio zadanu temu.

Pristupnik je za prvi kriterij argumentacije ostvario 1 bod, za drugi i treći kriterij nije ostvario niti jedan bod.